

VICTOR PAVIC LUNDBERG

DOPAD

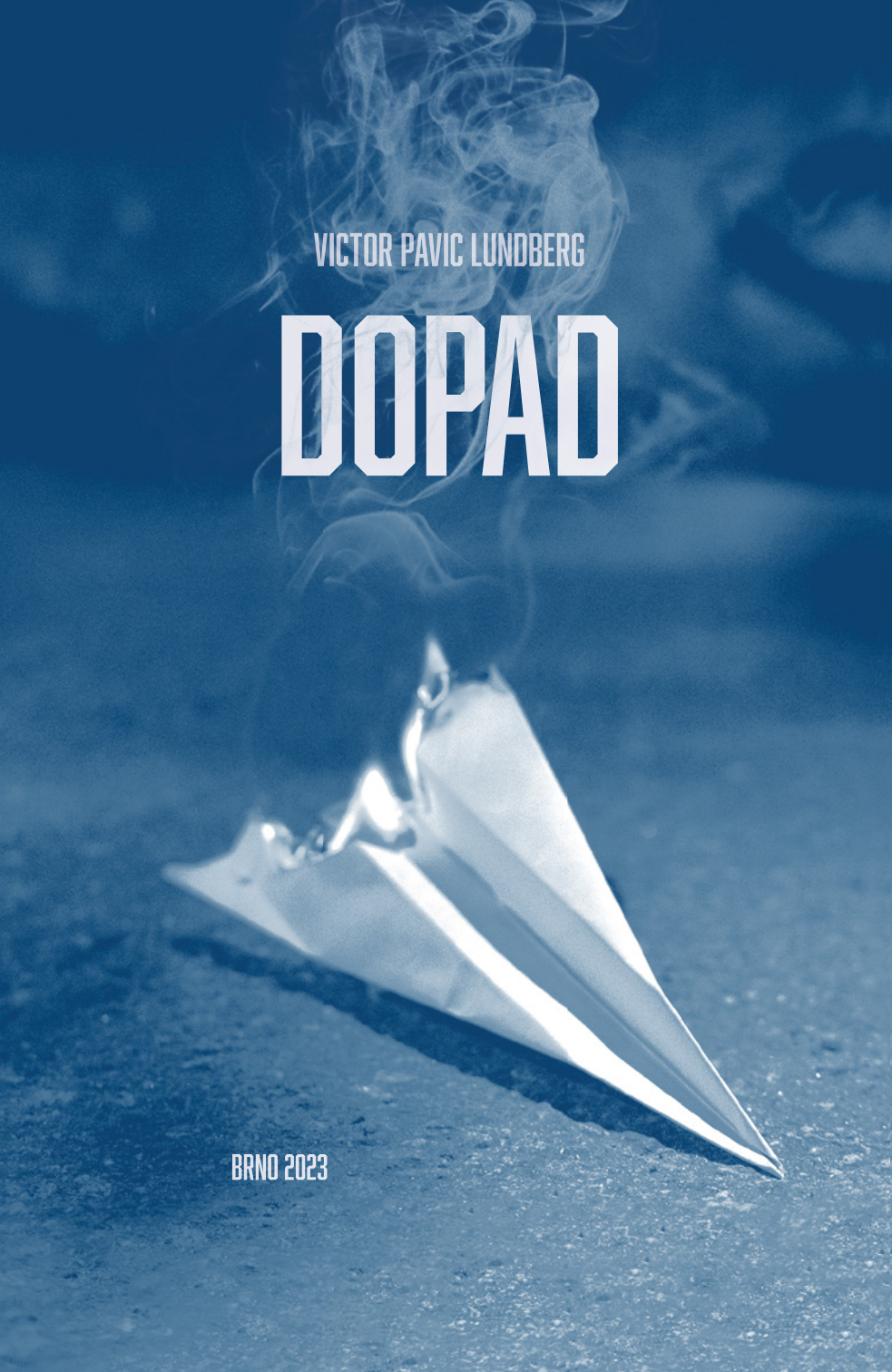
HOST

”

Nejlepší debut tohoto roku.
Chytrá zápleтка, živé prostředí Stockholmu,
zajímavé zákulisí novin, úžasný jazyk
a především opravdu silné postavy.

KAPPRAKT

PŘELOŽILA
HANA ŠVOLBOVÁ

A hand is shown holding a lit paper airplane, which is emitting a thick plume of white smoke that rises into the air. The entire scene is set against a dark, textured background, possibly asphalt, and is bathed in a deep blue light. The paper airplane is white and has a sharp, pointed nose. The smoke is wispy and billowing, creating a dramatic effect.

VICTOR PAVIC LUNDBERG

DOPAD

BRNO 2023

Překlad této knihy byl podpořen Švédskou kulturní radou
The cost of this translation was supported by a subsidy
from the Swedish Arts Council, gratefully acknowledged

© 2022 Victor Pavic Lundberg

First published by Albert Bonniers Förlag, Sweden

Published by arrangement with Nordin Agency AB, Sweden

Cover photo and design by Miroslav Šokčić

Translation © Hana Švolbová, 2023

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2023 (elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1805-0 (PDF)

ISBN 978-80-275-1806-7 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1807-4 (MobiPocket)

Na památku mého tatínka

— ČÁST I —

DEN, KDY ZČERNALO NEBE

JEDNA

Loa Bergman se díval na chodník a studoval světle červenou břečku, kterou postupně smýval déšť. Kolem bot se mu roztékala rajčatová omáčka, sýr a šunka ze včerejší narychlo sněžené capricciosy.

Nevolnost ho přepadla bez varování. Jenom pokývl hlavou a všechno z něj rázem vyšlo ven. Překvapivě, téměř neslyšně. Když si otíral pusou, nadechl se ostrého zápachu žaludečních šťáv a poočku sledoval kolemjdoucí. Nikdo zřejmě neviděl, co se stalo, protože všichni kolem něj byli vyzbrojení telefony, sluchátky omezujícími hluk a ráznými kroky za účelem vyhnout se jakémukoli lidskému kontaktu.

Loa otevřel dveře domu v ulici Mäster Samuelsgatan a vešel dovnitř.

Ze zrcadla ve výtahu na něj hleděly jeho zarudlé oči. Pod nimi ležely těžké, tmavé kruhy. Pleť měl průsvitnou jako rýžový papír a pihy na tvářích vybledlé. Tmavě zelený jemně tkaný rolák od Filippy K, který si koupil přes internet, ačkoli nemocenskou

už dávno vyčerpál, a dnes si ho vzal, aby uctil tento den, nijak nepomáhal.

Zhluboka, soustředěně se nadechl a cítil, jak mu v přední části hlavy zadunělo. Jazyk měl drsný a lepil se mu na patro. Nespočet přetékajících sklenic vína, které včera vypil, mu v tu chvíli připadal nutný, ale teď litoval. Z tašky přes rameno vytáhl láhev vody Loka, odšrouboval víčko a třikrát rychle polkl.

Výtah mířil vzhůru, patro za patrem. Břichem mu vířil tíživý neklid. Ještě by si to mohl rozmyslet, obrátit se a jet domů. Takové rozhodnutí by se nikdo neodvážil zpochybnit.

Kovové dveře se s cinknutím otevřely. Loos sebou trhl, hlasité zvuky ho pořád děsily. Došel k zavřeným dveřím vedoucím do redakce novin. Na kód si nedokázal vzpomenout, ovšem prsty čtyřcifernou kombinaci ze zvyku vytukaly samy od sebe. Roční nepřítomnosti pomohla svalová paměť.

Zvedl hlavu a prošel přímo kolem redakce, srdce novin. Tady se píšou a publikují články, které denně čtou miliony Švédů. Na zdech visely televize, na nichž běželo s vypnutým zvukem vysílání CNN, BBC a Al-Džazíry. Na několika obrazovkách byl americký prezident. Jako těžká deka halilo otevřenou krajinu kanceláře neustálé vyzvánění telefonu, na který lidé volali se svými tipy, ťukání do klávesnice a hlas nějakého reportéra, jenž se snažil vymámit informace z policie.

Loos se před očima míhaly dobře známé tváře. Viděl, jak se od monitorů zvedají překvapené pohledy. Slyšel, jak mu někdo za zády šeptá: „On se vrátil?“

Přestože tu strávil téměř celý svůj dospělý život, v tuto chvíli mu redakce připadala jako cizí svět. Všechno si bylo podobné, ale všechno bylo jiné. *Zaslouží si tu dál pracovat.* Tuhle frázi si v duchu opakoval jako nějakou mantru.

Když sem před osmi lety, v jednadvaceti, vstoupil poprvé, byl přesvědčený, že je to jedna velká chyba, že vedoucí personalistiky zavolal špatnému člověku, že jako externistu ve skutečnosti vzali někoho jiného. Připadalo mu nepravděpodobné, že by se svému snu mohl přiblížit tak brzy. Počítal s tím, že než ho přijme velký večerník ve Stockholmu, bude dříť minimálně dalších pět let v regionálních novinách a pozdní večery bude trávit na zasedání zastupitelstva, vyjíždět k požárům rodinných domů a psát reportáže z otevírání nových obchodů. Ať to byla chyba, nebo ne, tehdy si slíbil, že nikdo nebude zklamaný, že šanci dostal právě on. Otázkou bylo, jestli tento slib dokáže dál dodržovat.

V posledním desetiletí se toho v novinářské branži událo hodně. Mnozí tuto proměnu označovali za bezohlednou. Náklad tištěných novin klesal a s ním i vysoké příjmy. V rámci řady velkých rozpočtových škrtů se počet zaměstnanců v několika kolech snížil na polovinu. Vrtulník, v němž reportéři a fotografové vyrazili za prací, dávno prodali.

Dříve se zpravodajská agenda všech novin shodovala. Dnes musejí bojovat jako všichni ostatní, aby v čím dál hlučnějším mediálním šumu dokázaly oslovit čtenáře. Vlastně se počítalo jenom to, když jste s informací přišli jako první. Přesto v redakci přežíval sen o tom, že předloží opravdový trhák, zprávu, která otřeše Švédskem.

Loovi se podařilo vyhnout kolegům a vklouzl do jedné zasedáčky. Svlékl si mokrý kabát a odložil ho na židli. V chodbě se ozvaly známé rázné kroky a krátce nato do místnosti vrazil šéf zpravodajství Sigge Classon.

Ačkoli Sigge měl aspoň padesát kilo nadváhy, když se pohyboval svým energickým stylem, lehce předkloněný, vypadalo to,

jako by se po redakci vznášel. Rychlost, o které se tolik mluvilo, mu v kariéře mnohokrát pomohla. Když Sigge působil ještě jako reportér, byl na místě vždy nejrychleji. Sigge byl zřejmě první novinář v ulici Sveavägen po vraždě premiéra Olofa Palmeho. Dorazil jako první, když policie před Obchodní bankou v Hornsgatan zatkla Laserového muže.

Bohužel byl Sigge s blokem a tužkou první i u nehody, při níž zemřela jeho osmnáctiletá dcera Cecilia. Potom už nikdy nebyl jako dřív.

„Ztracený syn!“

Loa opatrně zvedl pravou ruku a snížil hlasitost v naslouchadle. Přestože skoro nebylo vidět, smířoval se s ním těžko. Sigge se posadil na protější židli a dlouze se na Lou zadíval. Oba neradi mluvili o složitých věcech a pohledem se domluvili, že vynechají neohrabané objímání. Během roku spolu až na dva krátké telefonáty nebyli v kontaktu. Před několika dny, když se blížilo datum ukončení Loovy nemocenské, Sigge zavolał, že má nápad na článek, který by Loa mohl napsat během jara, „aby se dostal zpátky do staré formy“. S tím, o co přesně jde, chtěl počkat, až se setkají.

„Mám takové podezření, že máš tisíc nápadů. Ale myslím, že bys měl začít pozvolna. Chceme se o tebe postarat.“

Postarat se o tebe. Loa se té ironii pouсмál a uvědomil si, že nemá jediný nápad, nic však neřekl.

Sigge položil na stůl svůj notebook a iPhone. Předměty, které si bral i na záchod, jako by to byly části těla, bez nichž se neobejde. Siggeho mozek a srdce, tak je posměšně nazývala Danijela, aniž rozvedla, co je co. Kvůli vyskakujícím zprávám ze všech mediálních domů po celém světě telefon nepřetržitě vibroval. V ruce Sigge ještě držel plastové desky plné papírů a novinových

výstřižků, které teď hodil na stůl. Loa zahlédl několik titulků vyvedených černými velkými písmeny na žlutnoucím papíru.

„PO PÁDU LETADLA UPROSTŘED STOCKHOLMU 119 MRTVÝCH.“

„Kolik ti bylo, když se na náměstí Medborgarplatsen zřítilo letadlo? Třináct?“

„Deset,“ odpověděl Loa bez rozmyšlení. Snažil se mluvit co nejhlubším hlasem. V rozhovoru s heterosexuálními muži to dělal skoro nevědomky, hlavně proto, aby vyrovnal neviditelnou mocenskou nerovnováhu, která vždycky vznikla.

„Hrozný příběh,“ řekl Sigge. Z náprsní kapsy modro-zelené kostkované košile vylovil karamelku, vybalil ji z papírku a strčil do pusy. Zdálo se, že pohyby provádí naprosto automaticky. Sigge pořád vyprazdňoval misky s bonbony v redakci a karamelky si schovával do kapes. Nejraději měl Marianne a soudě podle papírku, který teď ležel na stole před nimi, cucal právě ji. Sigge několikrát zamlaskal, než pokračoval.

„Kdo by řekl, že nějaké letadlo spadne právě doprostřed Söde-ru. Život ve Švédsku se na několik týdnů zastavil.“ Sigge rozevřel dlaň. „Bác!“ pronesl, když jí udeřil do stolu.

Z toho pohybu a zvuku Loa nadskočil. Vynořily se mu vzpomínky z dětství, z doby před otcovou zradou. Celá rodina sledovala zpravodajství o katastrofě společně. Loa dostal od rodičů peníze, aby na kole zajel do prodejny Tempo pro noviny, ať jim neujdou nějaké důležité detaily. Když později s matkou bydlel ve městečku ve Västergötlandu, nenechala ho přecházet přes náměstí ze strachu, že letadlo spadne i tam. Naprostá nepravděpodobnost, že k tomu dojde tři sta kilometrů od místa neštěstí, ji nezajímala. „Stalo se to tam, může se to stát i tady,“ říkala, když se plížili kolem domovních zdí, místo aby přešli náměstí.

Sigge vytrhl Lou ze vzpomínek.

„Ještě je čas, ale výročí se blíží. Tedy dvacetileté výročí.“

„To už uběhla taková doba?“ Loa se pokoušel mluvit překvapeně. Datum, rok, jména, tváře. Z jeho paměti nic nezmizelo. *Jsi spolehlivější než počítač*, vyjádřil se jeden učitel na druhém stupni. Celý předchozí rok měl sice rozmazaný, ale to mělo své důvody.

„Jo, čas letí.“

„Co mám podle tebe udělat?“

Sigge přejížděl prstem po novinové stránce.

„Myslel jsem, že bys o té události napsal, co se stalo, co se nestalo.“ Sigge hledal slova. „A udělal rozhovor s někým z těch, kdo přežili. Možná k tomu máš ideální předpoklady, takříkajíc mezi vámi přeživšími.“

Přeživší.

Loa se přemáhal, aby se tvářil netečně, a protlačil na obličej úsměv. Tlak na hrudníku se vrátil a z podpaží mu tekla pot. Doufal, že na zeleném merinu nebudou patrné propocené skvrny.

Takhle na něj teď lidi pohlížejí? Jak by sám sebe popsal, kdyby byl někdo jiný? Pravděpodobně právě tak.

Sigge zvedl ruce, na obranu.

„Nemyslím to nijak špatně. Ale ty chápeš, jak to myslím, že?“

„Jo, jasně. Žádný problém. Zní to... zajímavě,“ odpověděl Loa co nejuvolněji. Byl si vědom toho, že složitá a citlivá lidé jsou to nejhorší, co Sigge zná.

Zaslouží si tu dál pracovat.

„Měj na paměti, že zaručeně nejsme jediní, kdo s tím výročím začal pracovat. Zaberou si svědky, hrdiny i příbuzné. Takže se do toho klidně můžeme pustit včas teď, když bude během jara tvoje role trochu volnější.“ Sigge udělal dramatickou pauzu. „Ale víš, co máme my, co všem ostatním mediálním domům chybí?“

Loa předstíral, že přemýšlí, jenže na žádnou smysluplnou odpověď nepřišel. „Nevím.“

„Tebe!“

Loa přikývl dostatečně na to, aby dal najevo, že tu informaci vstřebal, ale zároveň dost zdrženlivě, aby nepůsobil příliš nadšeně. Uvědomil si, že Sigge má pravdu. Objektivně vzato šlo o dobrý nápad. A kdyby se mu povedlo odvést práci dobře, mohl by být článek opravdu výborný. I když bude nutné, aby všechno zase rozdrásal. Firemní psycholožka by tohle určitě neschválila. „Příliš se to podobá vašemu vlastnímu zážitku,“ řekla by.

Jenže ta se o tom nemusí dozvědět, protože Loa k ní už nechodí.

„Pohrab se v archivu a zjisti, jestli jsme tehdy nevyzpovídali lidi, kteří by mohli být zajímaví i dneska. A jestli jsme na někoho nezapomněli.“

„Rozhodně.“

„A žádný stres. Za pár dní mi dej vědět, jak to jde.“

Sigge měl brýle nedbale posazené v prořídých, šedivých vlasech. O to víc chloupků mu rašilo v nosních dírkách, které vypadaly skoro zarostlé. Kolem očí se utvořily hluboké vrásky a kůže na čelistech a bradě byla povislá. Celý profesní život ve večerníku plný stresu a špatného spánku zanechal stopy. Bude Loa za třicet let vypadat stejně?

„Samozřejmě.“ Loa těžko hledal víc utvrzujících a pepných slov. Doufal, že to neznělo tak prázdně, jak to připadalo jeho uším.

„Mimochodem...“ Sigge se podíval na telefon na stole, na oznámení, která se řadila na displeji. „Jak to je mezi tebou a Dánielou?“

Když to jméno Loa uslyšel, sevřel se mu žaludek.

Danijela.

Parťačka, hvězdná novinářka a nejlepší kamarádka.

Nyní s dodatkem *bývalá* u všech tří označení. Loa se domníval, že už s ní nikdy nepromluví, odpověděl však: „V pohodě, ale není to jako dřív.“

„Chápu,“ přitakal Sigge, i když nechápal nic, a pak opět rychle změnil téma. „Myslím, že bys měl aspoň pár hodin denně pracovat tady v redakci. Půjde to?“

Sigge se na židli narovnal, jasné znamení toho, že chce rozhovor ukončit.

„Určitě,“ odpověděl Loa, který okamžitě začal hledat důvody, aby sem chodit nemusel. Tohle vyřeší. Za každou cenu se chtěl redakci vyhýbat a rozhodně se nechtěl potkat s Danijelou. Sigge ovšem nemusel vědět všechno.

„Díky.“

„Takže dohodnuto?“

„Takže dohodnuto.“

Sigge posbíral notebook a mobilní telefon a z místnosti vyběhl stejně rychle, jako přišel.

Na stole zůstaly ležet desky s novinovými stránkami. Mezi výstřižky vykukoval další titulek: „DOPAD BYL SLYŠET V CELÉM MĚSTĚ.“

Loa v nitru pocítil zápal, který nezažil už hodně dlouho. Kovovina byla ta tam, jako by tělo opustila na požádání.

Byl čtvrtek dvacátého třetího ledna a už týden nepřetržitě přšelo.

DVA

Loa seděl schoulený na neustlané posteli, která sloužila i jako pohovka, a lopatkami se opíral o chladnou zeď. Po návratu z redakce prospal celé odpoledne. Nevěděl, kolik hodin uplynulo. Když si lehal, byla tma, a když se probudil, tma byla ještě větší. Loa si vzpomněl, jak opovrhoval unavenými lidmi. Pro něj bylo nepochopitelné, že někdo není schopný vždycky ještě přidat.

To bylo tehdy.

Za oknem dál padal déšť. Dřív se také domníval, že ten řinčivý zvuk je uklidňující, rytmus ho uklolébával do klidu. Teď mu připadal spíš nepříjemný. Každá kapka, jež tvrdě udeřila do parapetu, ho znervóznila. Aby ten pocit potlačil, podíval se na notebook v klíně. Z bílého světla, které mu ozařovalo obličej, a potemnělého bytu o sedmadvaceti a půl metrech čtverečních v ulici Slipgatan ve čtvrti Hornstull ho pálily oči.

Ten půlmetr čtvereční bylo potřeba zdůrazňovat, protože znamenal, že Loa bydlí na větší ploše než jeho matka.

Pokaždé když na schránce četl L. BERGMAN, připadal si ne-skutečně. Přesto neměl jednopokojový byt nikdy rád.

Poté co se Loa odstěhoval z Västergötlandu, bydlel ve Stockholmu během dvou let na dvanácti různých adresách. Nebylo neobvyklé, že nájemce smlouvu prodal dál i přes tři nebo čtyři lidi. Nejhorší bylo bydlení u lidí, které ani neznal. Jeho podnájem v Rissne skončil tím, že si mnohem starší, potem zapáchající majitel bytu lehl uprostřed noci do jeho postele a Loa musel v zoufalství utéct.

Když měl štěstí, bydlel na stejném místě několik měsíců, ale většinou šlo jen o pár týdnů. Při stěhování měl nakonec stejné pocity, jako když sešel s nacpanou modrou taškou z Ikey do prádelny.

Po rychlém rozboru vývoje cen Loa záhy pochopil, že musí našetřit na vklad v hotovosti ve výši několika set tisíc korun, aby si mohl koupit něco vlastního.

Jeho matka Agneta se nad tím plánem po telefonu ušklebovala. V jejím světě bylo nepochopitelné něco vlastnit, nebo ještě hůř, zadlužit se u banky na desítky let. Když jí Loa vysvětlil situaci, že se jedná o jeho jedinou možnost, protože mu chybí jak doba strávená ve frontě na nájemní smlouvu, tak vlivné kontakty, přestala poslouchat. Místo toho mu začala vykládat, proč mu s tou bláznivou částkou nemůže pomoci. Invalidní důchod, z něhož žila, nevystačí na víc než na nájem a jídlo. Vynechala, za co peníze utrácí skutečně: za cigarety, výherní automaty, dietu v prášku, prodlužování řas a za chlapy.

Došlo na to, že Loa zvažoval, že kontaktuje muže, který je podle papírů jeho otec, aby ho požádal o půjčku. Vyťukal všechny cifry telefonního čísla, ale nikdy nestiskl vytáček tlačítko. Když na to přišlo, nebyl Loa připravený otci odpustit a oživit mrtvý vztah jenom kvůli tomuhle.

Tak začal šetřit. Několik let si nekoupil jediný nový kus oblečení, nikdy nechodil hladový do hospody, aby nehrozilo, že bude potřebovat něco sníst, a nikam nejezdil. Jenom aby dokázal uložit z každé výplaty skoro všechno.

Pokud na plán šetření přišla řeč mezi přáteli a kolegy, mnoho z nich to vůbec nechápalo, dočista je fascinovalo, že Loa nemá žádnou babičku nebo rodiče, kteří by dokázali vyhrabat nějaký nevyužitý bankovní účet.

„Jak jinak to lidi dělají?“ vyjádřila se jedna mladá elévka u oběda, když jedla koupenný salát a Loa se vrtal ve své krabičce s jídlem z domova. Jediný, kdo mu rozuměl, byla Danijela. Nikdy o tom nemluvili, ale jakmile se to téma objevilo, viděl na ní, že ze všech lidí právě ona ví, jaké to je vypracovat se od nuly bez pomoci kohokoli jiného.

Čas ubíhal a částka pomalu narůstala.

Až příliš často otevíral bankovní účet, aby zkontroloval, že peníze jsou stále na místě.

Když se blížil k cíli, začal chodit na prohlídky bytů. Opatrně napodoboval ostatní spekulanty, ťukal do zdí a zaujatě nakukoval do kuchyňského odvětrávání. Ostatní potenciální kupci byli na místě nejčastěji se svými rodiči. On přicházel sám a nikdy se neodvažoval mluvit s makléřem. Místo toho se snažil stát poblíž a poslouchat podnětné otázky ostatních, na hony vzdálen své pracovní roli reportéra, který se umí zeptat kohokoli na cokoli a kdykoli.

Jak se sen o bytě začal stávat skutečností, jeho matka volala stále častěji. Vždycky se ptala na totéž: Kolik už našetřil?

Loa způsobně odpověděl a potom rozhovor stočil jinam.

Odečítal částku v internetovém bankovníctví. Cifry představovaly kašovitou hmotu se spoustou nul seřazených za sebou. Skoro nevěřil, že je to pravda. Z pomyšlení, že by něco vlastnil, že si něco může koupit, se mu točila hlava.

Po několika dalších měsících nervózních prohlídek a ještě dramatičtějších nabídek byl byt konečně jeho. Tři metry vysoké stropy. Kachlová kamna. Výhled do parku. Trošku malý, ale naprosto báječný.

Když šel podepsat smlouvu, pár set metrů od realitní kanceláře mu zavolala matka. Než vůbec stihl pozdravit, začal se před ním odvíjet nesouvislý příběh.

Něco o dluzích z hraní. Musela komusi zaplatit nějakou částku, jinak by to dopadlo špatně. Ne, nechtěla povědět komu. Ale když dostane peníze od Loy, tak se to urovná. Všechno mu samozřejmě brzo vrátí.

Loovým tělem zmítal vztek. Zatvrdil se a úsečně odpověděl: „Ne.“ Potom hovor ukončil. Tohle mu nesmí zkazit.

Nesmí zkazit i tohle.

Když chtěl zastrčit mobil do kapsy, začaly proudit zprávy.

Jak můžeš být takový sobec?

Nezapomeň, co všechno jsem pro tebe udělala.

Kolem projížděla auta, autobusy, cyklisté a Loa stál jako přimrazený a zíral na displej, na němž se objevovaly urážky. Neviditelná smyčka, která se mu stahovala kolem krku, byla čím dál těsnější.

Když ho na chodníku mījela mladá maminka s kočárkem, vzhlédl. Opatrné kroky a křečovitě sevření madla svědčily o tom, že jde nejspíš o jednu z prvních procházek po porodu. S okolím se seznamovala společně se svým miminkem.

Telefon opět zazvonil a Loa se donutil hovor přijmout, aby ten nápor dál neprotahoval. Věděl, že matka lže. Jenže to nehrálo žádnou roli. Bez ní by neměl nikoho.

„Vyřeším to,“ řekl. Zavěsil a otočil se o sto osmdesát stupňů, zašel do bankovní pobočky o pár set metrů dál a převedl peníze. Rozhodl se, že si ponechá sto tisíc korun. Matka se to nikdy neodváží vytáhnout. Dokonce i ona má své hranice.

Když zavolal makléřovi, že ten byt už koupit nechce, před očima se mu míhaly štuky a hluboká okna jako připomínka toho, co ztratil.

Matka mu nikdy nepoděkovala. Po půl roce se na peníze přestal ptát, protože jakmile na ně přivedl řeč, vždycky se rozčílila.

Stejně je nikdy nedostane zpátky. Zklamání bylo silnější než zlost, kterou by měl pociťovat.

Za zbylé peníze odkoupil nájemní smlouvu od překupníka na černém trhu, jehož Loovy noviny před několika lety prověřovaly.

Při uzavírání obchodu se cítil špatně a ještě hůř si připadal, když se nastěhoval. Ministři, které sledoval, se dopustili menších přestupků, a přesto přišli o práci. Ulevilo se mu, že už se nemusí stěhovat, ale ten byt měl patřit někomu jinému, někomu, kdo byl poctivý a čekal ve frontě na nájemní bydlení.

Poslední rok mu rozhodně nepomohl, všechny ty hodiny, kdy tu zíral před sebe. Ve zdech se usadila úzkost a připadalo mu, jako by se byt každým dnem zmenšoval. Loa zaklapl počítač a otevřel okno do deště. Potřeboval čerstvý vzduch.

Když se oklepal z dřímoty, první, co mu prolétlo hlavou, byl obrázek zříceného letadla. Musel udělat, oč ho Sigge požádal, než ho předběhne někdo jiný a než si to sám rozmyslí.

Zase klesl do postele, a zatímco do pokoje proudil chladný vzduch, zhluboka dýchal a opět otevřel počítač. Ikonka ve spodním rohu ukazovala, že má přes sedmnáct tisíc nepřečtených e-mailů. Opět ho rozbolela hlava. Doručenou poštu ignoroval, otevřel nové okno ve webovém prohlížeči a přihlásil se do novinového archivu. Bylo v něm uloženo všechno, co noviny publikovaly od doby, kdy byl archiv v polovině devadesátých let digitalizován.

Naťukal datum, kdy vyšly tištěné noviny, o den později: 17. prosince 2000. Potom stiskl enter a sledoval, jak se noviny načítají. Kromě několika stránek, které pojednávaly o nejnovějších událostech v reality show *Survivor*, jedné křížovky a televizního programu se zbytek extra objemného vydání věnoval

pádu letadla na náměstí Medborgarplatsen. Loa měl na monitoru první stranu. Tam byl hlavní článek. Na události pracovalo dvanáct novinářů a jedním z nich byl Sigge.

V 15.32 místního času vzlétl dopravní letoun model MD-87 z Helsinek s cílovou destinací na letišti Arlanda. Atmosféra na palubě byla stejná jako vždy u tohoto typu letu. Blažená směsice samostatně cestujících obchodníků, rodin a part kamarádů. Tři letušky sotva stihly protáhnout těsnou uličkou vozík a nabídnout pití, když nadešel čas, aby se všichni znovu připoutali.

Byl to poslední let kapitána Görana Sjöwalla a druhého pilota Olofa Alfredssona před dlouhým vánočním volnem. Pracovní den jim začal už v půl páté ráno a měl skončit, jakmile letadlo zajede ke stojánce.

Když letadlo zahájilo přistávání, vedoucí letového provozu na zemi přišel s rozkazem, který spustil katastrofální řetězec událostí. Nad Arlandou začalo hustě sněžit. V danou chvíli nemohlo přistát žádné z přilétajících letadel, požádali je tedy, aby zůstala ve vzduchu. Zatímco na zemi probíhalo horečné odklizení sněhu, letoun MD-87 se vydal na sever k dostihovému závodišti v Täby, 1 230 metrů nad zemí, 31 kilometrů od Arlandy a 17,9 kilometru od náměstí Medborgarplatsen. Letadlo letělo devadesát vteřin jedním směrem, potom se obrátilo a devadesát vteřin se vracelo.

Tak to piloti dělali čtyřicet minut a čekali na povolení k přistání. Další letadla, která také musela čekat, až budou moci přistát, se pohybovala ve vzduchu nad jinými místy v okolí Stockholmu. Některá se vzdala myšlenky na přistání na Arlandě a letěla dál na jih na letiště Skavsta u Nyköpingu.

Byl to naprosto běžný postup jedné naprosto běžné soboty týden před Vánocemi.

Dokud se všechno nezměnilo.

Na druhé straně noviny otiskly pasové fotografie kapitána a druhého pilota.

„ZAVINILA PÁD CHYBA PILOTŮ?“ zněl podle Loy příliš zavádějící titulek. Jako by příbuzným nestačilo, že ztratili své blízké. Ještě se museli vyrovnat s tím, že jejich milovaní nehodu způsobili.

Devětapadesátiletý Göran Sjöwall, navíc z Gottröry, kde spadlo letadlo v roce 1991, pracoval pro leteckou společnost přes dvacet let a kolegové a přátelé ho popisovali jako milého a svědomitého, ovšem mezi řádky naznačovali, že měl nadváhu, problémy se spánkem a toužil po důchodu. Olofu Alfredssonovi bylo dvacet čtyři let a v kokpitu měl přesně jeden rok zkušeností. V textu se anonymně vyjádřil jistý odborník na letadla a kombinaci těchto dvou pilotů označil za naprostou noční můru. „Oba byli pravděpodobně utahaní a myšlenkami už byli na zemi. Když je někdo tak nezkušený, musí se spolehnout na toho druhého. A ten druhý se nejspíš nespolehal ani sám na sebe.“

Soudě podle komunikace mezi kabinou a vedoucím letového provozu udělal největší chybu Olof Alfredsson. Před vzletem natankoval sedm tun paliva, podle článku nedostatečné množství. O trochu níž se text dostal do rozporu s titulkem konstatováním, že posádka určitě vycházela z toho, že palivo vystačí, navzdory času strávenému ve vzduchu navíc. Jinak by ohlásili nedostatek paliva a získali povolení k přistání na Arlandě i přes všechen sníh. Kapitán a druhý pilot si příliš pozdě uvědomili, že zbylé palivo zamrzlo a stalo se nepoužitelným.

Motory záhy přestaly fungovat. Katastrofa byla nevyhnutelná.

Led, který se vytvořil na oknech kokpitu, společně se špatným výhledem způsobil, že piloti rychle ztratili nad situací

kontrolu. Prostě a jednoduše neměli tušení, kam letí. Udělat mohli jenom jediné — pokusili se způsobit co nejmenší škodu.

První svědci viděli, jak letadlo proletělo skrz mraky nad Starým Městem. Bez fungujících motorů bylo překvapivě tiché. Když se pohled na město naskytl také pilotovi Göranu Sjöwalovi, i on pochopil, co přijde.

Teprve tehdy se ve skřípající rádiové vysílače ozvala slova: „Mayday, mayday, mayday.“ Potom pilot mimo formální protokol sklíčeně vykřikl: „To je konec.“

Následně trvalo jenom několik vteřin, než se letadlo v třisetkilometrové rychlosti zřítilo na zem, přímo na náměstí Medborgarplatsen uprostřed čtvrti Södermalm. Předek přejel po schodišti Občanského domu a zbořil jeho vrchní část. Kdyby tam budova nestála, brzdná dráha by byla podstatně delší. Letadlo se rozpadlo na tři části. Skleněná fasáda nákupního centra Söderhallarna explodovala.

Rána po dopadu byla slyšet po celém městě. Zvuk byl tak silný a ostrý, že bylo zjevné, že nepochází z odstřelu budovy nebo skály, ale že je něco opravdu špatně. Těžký zápach kouře a spáleného plastu se nad městem vznášel ještě několik dní.

Podle několika málo svědectví lidí, kteří stáli na zemi těsně před dopadem, když bylo letadlo přímo nad nimi, nevypukla panika.

Podmínky byly mizerné, nebo optimální, záleží na tom, jak to kdo chce vnímat.

Slunce zapadlo o půl třetí. Okolí náměstí leželo v husté tmě, kterou narušovaly jenom žluté kužely světla z pouličních lamp, autobusů, aut a záře z restaurací a barů. Na zemi narůstala vrstva mokrého sněhu, který se s deštěm neúnavně snášel po celý den.

Nejbližše malému kluzišti na náměstí stály dvě červené dřevěné budky, kde prodejci nabízeli karamelky, cukrkandl, ručně pletené palčáky a slaměné kozy s červenými mašličkami. O kousek dál byly stánky s rychlým občerstvením, kde prodávali řecký gyros a párky s bramborovou kaší. Uprostřed náměstí bylo vyskládaných asi dvacet vánočních stromků, čerstvě pokácených v sörmlandských lesích a připravených k odnesení domů.

Kdyby slunce ještě stálo na obloze, po zemi by se přehnal velký stín jako varování před tím, co se stane. Takhle ale lidé žádnou výstrahu nedostali. Jen rychlý pohyb v koutku oka, než bylo po všem.

Dva prosklené vchody do podzemních garáží a všechno ostatní na náměstí, kromě kluziště, bylo srovnáno se zemí. Čtyři vysoké sloupky veřejného osvětlení se zřítily na asfalt. Všude se povalovaly vánoční stromky.

O život přišlo všech 109 lidí na palubě letadla a dalších deset na zemi. Kdyby nebylo tak špatné počasí, obětí by pravděpodobně bylo podstatně víc. Ven vyrazili jen ti, kdo opravdu museli.

Reportéři z novin mluvili s několika málo svědky.

Restauratér Sebastian Moreno si právě dopřával před Min Garden kuřáckou pauzu a opíral se o zeď a vtom se mu letadlo zřítilo přímo před očima. „Křik, který se ozval, téměř okamžitě ustal. Když jsem to slyšel, vůbec jsem to nechápal,“ vyprávěl.

Taxikář Kjell Laurén jel pomalu po ulici Götgatan a vyhlížel zákazníka, když se mu před auto vrhli dva lidé a on musel prudce sešlápnout brzdu. Opřel se do klaksonu, ale potom zjistil, že utíkají, aby si zachránili život. „Připadalo mi, jako by nebe nad námi úplně zčernalo. A pak vypuklo peklo.“

V osmnáctém patře mrakodrapu Söder Torn v parku Fatburs prováděla matka malých dětí Gabriella Voborná vánoční úklid,

když si venku na zemi všimla záblesku. „Myslela jsem, že okno exploduje. Celý dům se otřásl,“ řekla.

Technický personál letecké společnosti odmítl tragédii jakkoli komentovat, ale výkonný ředitel hovořil o selhání lidského faktoru a slíbil podrobnou zprávu o tom, co nehodu zapříčinilo. Státní havarijní komise se okamžitě pustila do práce.

Loa klikl na další stránku, jíž dominovala fotografie rozpadlého letadla, pravděpodobně pořízená ze střechy nějaké vysoké budovy, protože platil zákaz létání. „VÍC ODPOVĚDÍ POSKYTNE ČERNÁ SKŘÍŇKA,“ zněl nadpis.

Zbytek vydání se pokusil z různých úhlů zachytit všeobecný pocit šoku a skutečnost, že o tom, kdo zemřel a kdo mohl dál žít, rozhodla náhoda. Poslední stránku uváděl nadpis „STOCKHOLMANÉ UCTILI OBĚTI“. Podle článku se kousek od místa neštěstí už sešly stovky, možná tisíce Stockholmanů, aby zapálily svíčky a položily květiny.

Úplně vpředu na černobílé fotografii v těsném hloučku nejblíží svíčkám stála žena o hlavu vyšší než všichni ostatní. Obličej měla stažený bolestí a zdálo se, že pláče. Loa se na truchlící ženu zadíval. V textu několik lidí hovořilo o tom, že všeho nechali, aby obětím vyjádřili podporu. Jedna žena jela autem několik hodin, jen aby tady položila květinu. „Vyrazila jsem, hned jak jsem mohla. Je to hrozné. Připadám si naprosto zničená.“

Stejná slova se opakovala všude.

Náhoda.

Lidský faktor.

Loa se v posteli opřel a zhluboka se nadechl.

Tohle nebude snadná práce.

TŘI

Danijela Mirkovićová si e-mail přečetla ještě jednou. Přestože Sigge Classon seděl tři metry od ní, upřednostňoval písemnou komunikaci. V současnosti se hovoru s ní v redakci nevyhýbal jenom on. K ledu ji odsunuli postupně po *velké chybě*.

Nejdřív se ostatní snažili, aby všechno bylo jako obvykle. Po interním i externím zhodnocení krizové situace se vedení novin jednomyslně shodlo, že neudělala žádnou chybu.

„Stojíme pevně za tebou,“ jak se vyjádřil šéfredaktor.

Potom uběhl měsíc a Danijelu přeložili. Změna to byla malá, avšak dostatečná na to, aby se potvrdily její obavy. Bez ohledu na to, co jí tvrdili všichni šéfové.

Byla poznamenaná.

Když jí Sigge oznamoval, že jí upravili pracovní dobu a náplň práce, ani jednou se na ni nepodíval. Také si všimla, že se mu pod stolem klepou nohy. Jelikož si moc dobře uvědomovala škodu, kterou způsobila, přijala změnu ve vší tichosti.

Sesadili ji z pozice investigativní reportérky a poslali na zpravodajství. Danijela se přemohla a k novému pracovnímu místu došla se vztyčenou hlavou. Záhy bylo jasné, že tyto pracovní úkoly jsou pod její úroveň. Dokonce ani nesměla psát články, na které bude podle Siggeho klikat nejvíc čtenářů. Na starost dostala průměr. Monitorovala zdlouhavé tiskové konference ministra financí, psala o velikonoční nadílce nebo o posledním veletoci s bydlením někoho z královské rodiny. Bylo naprosto vyloučené, aby do článků nebo pátrání přispívala vlastními myšlenkami. Zpočátku se snažila přicházet s náměty, ale po nějaké

době pochopila, že opakované ne od Siggeho a od ostatních nadřízených znamená, aby to ani nezkoušela. Už ji neposlouchali.

Když se jí ozývaly zdroje, jejichž síť si dlouho vytvářela a opečovávala, s tipy z vlády nebo policie, vymlouvala se, že má volno nebo že se ozve. Po nějaké době přestaly volat i ony.

Bylo těžké určit konkrétní čas, kdy se její postavení změnilo. Z hvězdy v bývalou hvězdu.

Pokyvování kolegů jejím směrem pomalu ustalo a článků s jejím podpisem bylo čím dál méně. Danijela byla samozřejmě zodpovědná za vlastní jednání. Udělala, co udělala, a nemůže to vzít zpátky. Loa prožíval noční můru a Danijela nebyla jediný člověk, který se na zveřejnění podílel. V novinách se pracuje v týmu. Všechny role jsou důležité, přínos každého je nenahraditelný. Všechno by mělo proběhnout správně. Pokud možno co nejrychleji. Ale když dojde k chybě, je hrozně jednoduché vybrat jediného obětího beránka.

V tomto případě to byla Danijela.

Ani nedokázala spočítat, kolik zpráv se slovem *odpusť* Loovi poslala. Kolikrát se mu snažila dovolat. Jedinou odpovědí bylo ticho. Nakonec to vzdala.

Dát v novinách výpověď nemohla ze dvou důvodů. Pošramocená pověst v oboru by jí žádnou novou novinářskou práci nepřinesla. Navíc musela splácet hypotéku a úroky za byt v ulici Valhallavägen. Když ho kupovala, šlo sice o nejlevnější třípokojový byt ve čtvrti Östermalm, ale zadarmo nebyl. Neměla jinou možnost než zatnout zuby.

Danijela koutkem oka viděla, že Sigge opodál mluví s jedním reportérem. Jeho soustředěný hlas prozrazoval, že si moc dobře uvědomuje, že Danijela právě vstřebává informace z jeho odměřeného e-mailu.

Věc: Dnešní vydání

Proveď průzkum. Poptej se, jestli se lidé vzhledem k nejisté situaci ve světě obávají nové ekonomické krize. Klidně zajdi na hlavní nádraží, abys zahrnula lidi z celé země. Všichni fotografové jsou bohužel zaneprázdnění, takže musíš fotit na svůj telefon. Mimochodem, mluvil jsem s Loou. Připadal mi křehký. Měla by ses mu ozvat.

/S

Poté co se Loa objevil v redakci, se Danijela nemohla soustředit. Zvěsti o tom, že se vrátí, kolovaly už nějakou dobu, přesto ji překvapilo, že ho vidí. Byl hubený a bledý. Pravděpodobně měl kocovinu. Zjevně to vzal v redakci oklikou, aby ji nemusel pozdravit. Právě tohle ji zbolelo opravdu hodně.

Ten pocit zmizel, když si vybavila šéfův mail a v nitru vybuchla vzteky.

Hajzl Sigge.

Požádal ji, aby udělala dnešní anketu. Nejkrásnější základní novinářská práce, tvrdí někteří. Práce pro dvacetileté elévy, domnívala se Danijela.

Viděla, že další zpravodajci se posadili kousek dál na pohovky. Právě když chtěla vstát a ke společnosti se připojit, zastoupil jí Sigge cestu. Ani se nesnažila na něj usmát.

„Na té schůzce nemusíš být.“

„Ne?“

„Chceme tam probrat nápady ohledně voleb. Vážně bych ocenil, kdyby ten průzkum byl hotový za pár hodin. Nezapomeň na celebritu.“

Daniela sledovala troje americké prezidentské volby přímo na místě, ale teď očividně nebyla vítanou osobou ani na neformální poradě. Celebrita, na kterou ji Sigge upozornil, byla známá osobnost, jež se v anketě vždy objevuje na pátém místě. Danijela se podívala na dnešní papírové vydání a zjistila, že se ptali stárnoucí herečky z nekonečného seriálu z devadesátých let. Tu tedy znovu oslovit nemůže. Na otázku, jak zvládla nejchudší měsíc v roce, herečka odpovíděla: „Chudý měsíc? Aspoň u mě tedy ne.“

Danijela se té odpovědi zasmála. Strčila si do uší sluchátka a na Spotify pustila píseň balkánské kapely Crvena Jabuka „Tugo, Nesrećo“. Byla to nejoblíbenější skladba jejího tatínka Josipa a Danijelu vždycky uklidnila. Měkký zvuk kláves ji přesunul do zvlněných kopců Chorvatska jejího dětství a napadlo ji, že její nový život má vlastně jeden světlý bod — který by ovšem nikdy nikomu nepřiznala.

Se změnou náplně se změnila i pracovní doba. Místo aby Danijela přicházela a odcházela, jak chce, měla se nacházet v redakci mezi šestou hodinou ránní a čtvrtou odpolední. Také pracovala podle rozvrhu zahrnujícího pět dní práce a pět dní volna.

Jako v továrně.

Když opravdu neochotně začala pracovat podle nového rozvrhu, uvědomila si, že to miluje. Jako by si tělo začalo samo od sebe vzpomínat.

Přísný řád a pocit, že se řídí píchačkami, jí připomněly léta, kdy ji coby dospívající posílali do pracovních táborů v Jugoslávii.

Téměř v každém městě v nyní už rozpadlé republice působily takzvané brigády, jichž se účastnily skupiny se stejným počtem chlapců i dívek. Většině bylo mezi patnácti a třiceti lety. Všechno bylo dobrovolné, ale těm, kdo se brigád účastnil, se otevírala

cesta k lepší práci nebo přímo do komunistické strany. Každoročně se zvolilo jedno město jako hostitelské a práce se odvíjela od toho, s čím tohle město potřebovalo pomoci: silnice, kanály, železnice.

Každý den probíhal podle stejného vzorce.

Po budíčku v pět hodin ráno se vztyčila vlajka a všichni zazpívali hymnu. Potom je čekalo šest hodin práce, při níž se všechno posuzovalo a hodnotilo. Výsledek se zobrazoval na velké tabuli na konci každého dne a po měsíci práce se vyhlásila nejlepší brigáda. Její skupina vyhrála první rok, kdy se Danijela brigády účastnila.

Po večerech se konala společná představení, při nichž mládež střídala písně, tance a divadlo, aby uctila vůdce Tita. Každý večer v deset hodin ohlásila trumpeta večerku.

Polovojenská atmosféra a tvrdá disciplína představovaly něco naprosto jiného než život ve Švédsku. Ale Danijela si to užívala, stejně jako přátelství, lásky a pocit, že dělá něco smysluplného.

Když v pět hodin zazvonil budík, o pětatřicet let později, Danijelu to nerozčílilo. Vstala ve stejnou dobu jako tehdy a šla si dát sprchu, aby své padesátileté tělo přesně na jednu minutu vystavila ledově studené vodě. Jakmile byla v koupelně hotová, zamířila do chodby a natáhla si oblečení připravené od předchozího večera. Při zapínání kalhot a halenky si připadala jako hasič, který se chystá na výjezd. Ve tři čtvrtě na šest naskočila do taxi a krátce nato byla v redakci.

Tak to dělala pořád a už to trvalo skoro rok.

Danijela se sama pro sebe usmála při pomýšlení na to, jak si všichni v redakci myslí, že práci na směny nesnáší. Samozřejmě je nechá, aby tomu dál věřili.

Z kabelky Fendi s černo-běžovým vzorem, jež stála před ní na stole, si vytáhla balzám na rty. Danijelin nejmilovanější kus majetku byl stále vlhký po ledovém lijáku, který ji zastihl cestou do redakce, ačkoli nebyla venku ani minutu. Na suché rty si pečlivě nanesla tenkou vrstvu a přitom se dívala na Zlaté rýče, které dostala v roce 2014 a 2016. Na ceny, které už jí k ničemu nebyly.

Prohlížela si Antonovu zarámovanou fotografii. Danijela byla v redakci jediná, kdo kašlal na zákaz osobních věcí na pracovišti, a nikdo se ji neodvažoval na porušení pravidla upozornit. Její syn se smál do objektivu, oblečený byl v tričku s Mickey Mousem, měl blondatou pěšinku a mezi předními zuby velkou mezeru. Vyrostl tak rychle. Pak se odstěhoval na druhou stranu zeměkoule a nechal ji tu samotnou. Pochybovala, že se někdy vrátí.

„To udělá Loa.“ Redakcí zazněl Siggeho hlas, Danijela zastavila hudbu.

Co udělá Loa? Seděla úplně nehybně a napínala uši, aby zachytila, o čem se mluví. Kdyby otočila hlavu a ukázala, že poslouchá, riskovala by, že hovor skončí. Koutkem oka viděla, že u Siggeho místa stojí vedoucí redakce.

„Ano, zvládne to,“ řekl Sigge. „Myslím, že bude dobré, když se připravíme už teď. Zaručeně existuje víc příběhů, které nikdo nevyprávěl.“

Vedoucí redakce něco tiše zamumlala, potom Siggeho nechala samotného a šla dál. Její tón a odchod nasvědčovaly, že v této věci nejsou zajedno. Na tom, co měl Loa udělat, bylo něco citlivého. Danijela vzala ze stolu tužku a začala ji ořezávat, aby mohla přemýšlet. Siggeho se přímo zeptat nemohla, ale šla na to oklikou.

Otevřela redakční plánovací systém, do nějž se pečlivě zapisovaly všechny připravované články a reportáže, seřazené podle data. Většina lidí sledovala jenom náhled pro následující týden. Když ale Danijela zadala Siggeho jméno, mohla si prohlédnout jeho aktivity v systému dřív, než se sám rozhodl, co uvidí zbytek redakce. Prsty jí běžaly po klávesnici. Na monitoru vyskočilo několik oken, ona však brzy našla to, co hledala.

Pád letadla na Medisu. Dvacet let.

Sigge pravděpodobně neměl tušení, že jeho plány jsou zcela přístupné všem, kdo si je chtějí přečíst, Danijela ovšem nebyla ta, kdo by ho o tom měl informovat.

Loa bude psát o leteckém neštěstí. To vysvětlovalo, proč se vedoucí redakce vztekala. Nejspíš si myslela, že je to s ohledem na Loovu situaci nezodpovědné.

Přece ale nemohlo uplynout tolik času? Když se Danijela pustila do vyhledávání, odpověď dostala během několika vteřin. V prosinci to bude dvacet let.

Anketa počká. Touto dobou je na nádraží stejně málo lidí.

Znovu pustila hudbu a začetla se, nořila se do podrobností o pilotech, trupech letadel a panice, až si uvědomila, že před ní stojí Sigge. Nebo se jí spíš před obličejem pohupovalo jeho břicho. Všimla si, že uplynula hodina. Zvedla hlavu a uviděla, že její nadřízený pohybuje ústy, ale přes rytmickou harmoniku neslyšela, co říká. Demonstrativně zmáčkla stop a vytáhla si sluchátka z uší, obzvlášť pomalu.

„Promiň,“ řekla.

„Jo, říkal jsem, že nemůžu v systému najít tu anketu.“

Mluvil odměřeně. Samozřejmě věděl, že Danijela neopustila redakci.

„Touhle dobou na hlavním nádraží ještě nikdo není. Když tam půjdu teď, jenom promarním čas,“ odpověděla.

„Dělej, jak myslíš. Ale chci ji mít ASAP.“

Danijela nestihla odpovědět, než se Sigge vrhl dál, a teď se ani nedokázala dopálit.

ASAP?

Hádka by byla zbytečná. Oblékla si kabát od Idy Sjöstedtové, popadla telefon a rychlými kroky odešla z redakce, aby splnila Siggeho přání.

Na první pohled vypadala anketa na poslední straně tištěných novin jako jednoduchá práce. Bylo to ale mnohem složitější. Danijela totiž musela dodržet několik pravidel. Kromě známé osobnosti bylo potřeba, aby ostatní čtyři osoby tvořily dokonalou směs odpovídající geografickému rozmístění v zemi, věku a pohlaví. Klidně mohly svou odpověď ano či ne dále rozvést a měly by mít různé názory. Žádný reportér se nesměl vrátit do redakce, dokud tato kritéria nenaplnil.

Když šla Danijela schovaná pod deštníkem na hlavní nádraží, rozhodla se, že některá pravidla nedodrží. Neuměla otravovat a přemlouvav lidi, aby odpověděli.

Vešla do nádražní budovy a přistoupila k první nejvhodnější partě pubertáků, která se potloukala na rohu u obchodu s mýdly Lush. Danijelu rozbolela hlava už jen z pohledu na logo společnosti.

Čtyři kymácející se kluci po jistém váhání souhlasili, že se zapojí, protože jim nedala na výběr.

Všichni odpověděli podobně: „Ne, nové ekonomické krize se neobáváme.“ Měla štěstí. Dvěma bylo osmnáct, ostatní dva už oslavili devatenáctiny. Z hlediska geografického rozmístění vyhrála jackpot. Jeden byl z Täby, dva ze Sollentuny a jeden z Rissne.

Danijela si zapsala jejich jména a vyfotila jejich tváře telefonem, aniž zkontrolovala, jestli jsou snímky dost ostré. Potom se vrátila do redakce. Ještě zbýval jeden problém, ale věděla, jak ho vyřešit. Ve výtahu zavolala starému kontaktu na Úřadu vlády, který povýšil na tiskového mluvčího. Po krátkém přemlouvání dostala odpověď od samotného premiéra. „Vývoj podrobně sleduji, ovšem v současné situaci bychom si neměli dělat obavy.“

Danijela zadala anketu do publikačního systému a odpočítávala minuty, než půjde domů.

TEHDY

Když se za Loou zavřely těžké dveře hlavního vchodu obchodního domu Nordiska Kompaniet, oprášil pár sněhových vloček, které mu stále ležely na rameni.

Čtyři otevřená podlaží se nad ním tyčila do závratné výšky. Velkolepost obchodního domu v něm vždy vyvolávala pocit nejistoty. Místní zaměstnanci mu řečí těla dávali najevo, že sem nepatří, že není dost nóbl.

Bylo přesně pět hodin odpoledne a svíčky na ulici hořely už několik hodin. Zahradou světýlek se vinul zástup malých dětí, které společně s dospělými čekaly na vánočního skřítky. Krátké a dlouhé ruce se spojovaly jako u kreslených panáčků. Skřítek seděl na straně schodiště, vysoko na červeném křesle, a čekal na seznamy dětských přání. Červený sametový kostým se mu

leskl, manžety měl pravé a bílé vousy tak husté, až připomínal Santu v nějakém velkolepém hollywoodském filmu.

Od převleku Loova otce na Štědrý večer se snad tohle přestrojení nemohlo lišit víc. Otcův kostým představovaly stejné džíny a slušivá košile jako u večere, jediný rozdíl tvořila ztuhlá maska skřítky s odstínem pleti růžovým jako prasátko, která nedokázala zakrýt divný pach dechu.

Loa prošel kolem fronty a postavil se na eskalátor, aby ho vyvezl nahoru. Pro jednou stál naprosto nehybně. Ve třetím podlaží zašel do obchodu se švédskými designovými značkami. Z reproduktorů hrála „Tichá noc“ a jeho zaujala tmavě modrá košile ležící na stole před ním. Právě tmavě modrou barvu si později Loa vybavoval nejzřetelněji. Její odstín se podobal otevřenému moři, jehož lesk a hloubku podtrhovalo šest bílých knoflíčků. Když košili zvedl, aby se podíval na cenovku, zničil pečlivý sklad. Košile byla vlastně moc drahá, ale on si zasloužil, aby si koupil něco hezkého a oslavil tak odhalení vrcholného křesťansko-demokratického politika, který mladé praktikantce posílal erotické zprávy. Sólokapr, s nímž se Loa trápil týdny, nyní dominoval všem zpravodajským webům.

Loa se rozhlédl po obchodě. Úplně vzadu si nějaká žena s kočárkem vybírala kostýmky. Popisovala, jak vypadají, a rukama posouvala ramínka. Její chování se vysvětlilo, když se otočila a Loa v jejích uších spatřil AirPody. Naproti ní nějaký kluk systematicky probíral černá a bílá trička. Když se předklonil, krk se mu nad oblečením zkřivil jako luk. Vypadalo to, že kluk své příliš rychle vyrostlé dlouhé tělo nedokáže pořádně ovládat.

Nejblíže Loovi si nějaký prošedivělý muž zkoušel společně se svou stejně malou manželkou pletené čepice. Bylo zábavné sledovat, jak si narazil na hlavu pokrývku a hledal u své ženy

ujištění. Za pultem o pár metrů dál stála sotva dvacetiletá dívka, oblečená v bílé košili z matného, tuhého materiálu. Možná se tak musela oblékat, aby ladila se střízlivou image obchodu. Velké blondaté lokny, které jí ztěžka spočívaly na ramenou, prozrazovaly, že by si možná raději vybrala něco lesklého a barevného. Soustředěně sledovala stříbrný počítač a Loy ani ostatních zákazníků si vůbec nevšímal.

Právě když se ušklíbla, uslyšel Loa ránu.

Ucouvl a snažil se pochopit, co to bylo. Zaznělo to z některé budovy v ulici Hamngatan? Nebo někdo do něčeho narazil?

Opakovaně se ozývaly tvrdé, rychlé rány.

Když Loa pohlédl do prodavaččiných lesklých očí, pochopil, že něco je hodně, hodně špatně. Zalapal po dechu.

Zvuk, který duněl v pozadí, vycházel z automatické zbraně.

Po stranách jeho zorného pole se pohybovaly stíny, jak se lidé dávali na útěk.

Lidé utíkali, ale on stál na místě.

Celý život byl vždy nejrychlejší, první v cíli, vždy o metr před ostatními. Teď se nehýbal, jako by mu kolem nohou zatuhl cement.

Hudba hrála dál.

„Tichá noc, svatá noc. Co anděl vyprávěl, přišel s jasností v pastýřův stan, zní již z výsosti, z všech země stran: Vám je dnes Spasitel dán, přišel Kristus Pán!“

ČTVŘI

Levné bílé víno, jehož pití by Loa nikdy nikomu nepřiznal, přestalo chutnat kysele. Dál seděl v posteli ve svém bytě, zaklonil hlavu a obrátil do sebe čtvrtou skleničku.

Dostal do těla dokonalé množství alkoholu. Kámen na hrudi se scvrkl, jeho mysl zbystřila a Loa začal být kreativní. Dál pročetl všechno, na co přišel, co se týkalo oné letecké katastrofy. Kromě textů z vlastních novin prošel velký mediální archiv, v němž byly shromážděné články dalších tiskovin.

Dva dny po neštěstí se pozornost přenesla z pilotů na ty, kdo zemřeli, a na přeživší. Média začala přes příbuzné mapovat, kdo se nacházel na palubě letadla. Konkurenční večerník zašel nejdál a zveřejnil kompletní seznam pasažérů letu FL2056.

Loa ani nemusel rozkliknout titulní stranu, aby zjistil, co se na ní psalo. Stejně si to pamatoval.

Ta slova se mu vryla do nitra v dětství, když pozoroval dospělý, cizí svět a viděl zářící žlutý papír a velká černá písmena. Na nákup šel i proto, aby nemusel být doma s otcem.

„JMÉNA — VŠICHNI MRTVÍ Z LETADLA.“

Noviny za zveřejnění čelily extrémně ostré kritice. Uvést jména takovýmto způsobem se považovalo za velmi neetické. Jen pár příbuzných stihlo nebo chtělo poskytnout svůj souhlas. Tehdejší šéfredaktor musel v každém rozhlasovém a televizním studiu obhajovat, proč upřednostnili údajný všeobecný zájem před utrpením pozůstalých. Seznam navíc nebyl vydán oficiálně, ale pravděpodobně unikl z letecké společnosti. Šéfredaktor nebyl moc rád, když se upozorňovalo na to, že právě toto číslo

bylo nejprodávanějším vydáním jeho novin v celé historii. Samozřejmě nebyla náhoda, že se silný všeobecný zájem shodoval s prodejem volných výtisků. Tento rekord překonaly o deset měsíců později noviny, které vyšly den po teroristickém útoku v New Yorku.

Největší problém seznamu pasažérů byl ovšem v něčem jiném. Nesouhlasil.

Jména nebyla aktualizována podle toho, kdo na palubě letadla skutečně seděl. Změny byly sice malé, ale znamenalo to, že noviny prohlásily za mrtvé čtyři živé osoby.

Loa čistě ze zvědavosti otevřel pdf s vydáním. Nadpis se podobal titulní a první straně: „VŠECHNY OBĚTI V LETADLE SMRTI.“

Loa měl před očima dlouhý seznam, jména lidí, kteří zemřeli uprostřed života. V té době si novináři ještě mohli vyžádat a zveřejnit pasové fotografie všech švédských občanů. Na Lou upřeně hleděly černobílé, vážné obličejy. Na několika místech se objevilo u čtyř či pěti lidí stejné příjmení. V jediném okamžiku jako mávnutím proutku zemřely celé rodiny. S odstupem téměř dvaceti let se zveřejnění fotek jeví jako nevkusné. Otázkou bylo, jak to funguje nyní. Dnes by pravděpodobně unikla tatáž informace, ale ze soukromých účtů na sociálních sítích.

Loa listoval dalšími vydáními v archivu. Dolil si do skleničky ještě trochu, trošičku vína.

Následujícího dne opravili jednu chybu, jenom v Loových novinách.

„TIM LETADLO NESTIHL — O JEDNU MINUTU.“

Tim Johannesson hleděl do fotografova objektivu s vážným výrazem. V článku vyprávěl, že když se chystal z Helsinek domů, taxi z hotelu mělo zpoždění. Proběhl celý letištní terminál, ale u přepážky mu letuška zakázala nastoupit. Tim zuřil a podle

vlastních slov několik minut křičel, než se uklidnil a koupil si letenku na letadlo, které mělo odléhat o tři hodiny později. Nakoupil nějaké týdeníky a v klidu jimi listoval, dokud se nepodíval na jednu z televizních obrazovek.

Na ní se střídaly záběry zříceného letadla uprostřed náměstí Medborgarplatsen. Jakmile spatřil tváře personálu u přepážky, které byly bílé jako křída, pochopil. Šlo o letadlo, na jehož palubě se měl nacházet.

„Bylo to, jako bych hrál ruskou ruletu a kulka právě o milimetr minula moji hlavu,“ líčil v článku.

Do Stockholmu se vrátil trajektem.

Rozhodovala jenom shoda okolností.

Shoda okolností. Ta slova jako by ze stránky vyskakovala. Loa se natáhl po skleničce.

Podle vyhledávače bylo dnes Timu Johannessonovi už čtyřicet šest a jako bydliště uváděl vilu v Brommē, kde bydlel společně se ženou stejného příjmení. Jméno Tim Johannesson přišlo Loovi povědomé. Po pár kliknutích si vzpomněl, kdo to je.

Poté co Tim obelstil smrt, stal se z něj relativně úspěšný dokumentarista a měl za sebou pár oceňovaných děl. Jeden z jeho nejznámějších filmů pojednával o několika hudebních producentech, na které se po propuknutí MeToo před pár lety začalo nahlížet novým pohledem.

Lou upoutal jeden titul v seznamu filmů.

Dokument vznikl v roce 2006 a jmenoval se *Přeživší*. Loa si přečetl popis. Film pojednával o pádu letadla na náměstí Medborgarplatsen a vycházel z toho, jak se Timovi podařilo oklamat smrt a jak pro něj bylo těžké přestat myslet na svůj osud poté, co zmeškal letadlo. Objevovala se v něm také žena jménem Annika Nieminenová, kterou někdo strhl stranou těsně předtím,

než by ji letadlo zasáhlo. Nyní se měla poprvé setkat se ženou, jež jí zachránila život.

Loa našel odkaz na SVT Play a rozklikl ho, aby viděl víc, ale ocitl se jenom na stránce s chybovým hlášením: *Film není v tuto chvíli možné přehrát.*

„Do háje,“ zaklel pro sebe.

Po dalším kolečku na podivných streamovacích webech a na Youtube usoudil, že film nikde není.

Opojení v těle a tma venku říkaly něco jiného, ale když se Loa podíval do pravého rohu počítače, nebylo víc než pět hodin. Takže zbývala jedna možnost.

PĚT

Jakmile Danijela přišla do bytu, převlékla se do černých legín, černé větrovky a černých bot Nike. Přestože venku už byla tma, nevzala si na sebe žlutou reflexní vestu. Něco takového si berou jenom idioti bez respektu k vlastní hrdosti. Danijela se raději nechá přejet autobusem.

Nakonec se vyzbrojila svým tajemstvím.

Telefon si strčila do kapsy na suchý zip na pravé paži, do uší zastrčila sluchátka, otevřela aplikaci s audioknihami, stiskla přehrát a vyrazila.

Nehrálo roli, co za knihu to je. Důležité bylo, kdo ji četl. Jejím požadavkům nejlépe vyhovovala herečka, která pracovala

v Královském dramatickém divadle nebo v Městském divadle. Rychlost čtení snížila na polovinu, aby stíhala cvičení.

Když potom Danijela běžela z ulice Valhallavägen, přes Gärdet, kolem americké ambasády na Djurgårdenský most, podél celého ostrova a zase zpátky domů, tiše si pro sebe opakovala, co se říkalo ve sluchátkách. Větu za větou. Slabiku za slabikou.

„Maminka umřela dneska.“

„Maminka umřela dneska.“

„Nebo možná včera, nevím.“

„Nebo možná včera, nevím.“

Pokud se potkávala s procházejícími nebo s dalšími běžci, byla samozřejmě zticha. Nemohla riskovat, že by nóbl dámy a běžající luxusní paničky pojalý podezření, že je psychopatka.

Opakuje audioknihy, aby si zapamatovala klasiky?

Ne.

Takto strávila v běžecké stopě stovky hodin, aby se zbavila té části sebe samé, kterou opovrhovala nejvíc.

Přízvuku.

Když Danijela přišla do Švédska, jazyk se v kurzu švédštiny pro přistěhovalce naučila nejrychleji ze všech. Na jazyky byla šikovná, a přestože ji všichni před těžkou švédštinou se spoustou výjimek varovali, trvalo jenom pár měsíců, než mohla číst jednodušší knihy.

Přesto něco drhlo.

Danijela si toho všimla, když si poprvé objednávala jídlo v restauraci, číšník svažtil čelo a potom přišla otázka: „Promiňte. Co jste říkala?“ Tehdy Danijela jenom zopakovala: „Masové kuřičky s kaší,“ klidně a tiše, ale když to potom pokračovalo, rok za rokem, uvědomila si, o co jde.